

XARXES SOCIALS DE LECTORS: UN ESPAI PER TREBALLAR?

Jordi Llobet Domènech, professor consultor del Màster de Gestió Cultural Universitat Oberta de Catalunya, jllibetd@uoc.edu.

Laura Coma Vilaplana, professora consultora del Màster de Gestió Cultural Universitat Oberta de Catalunya, lcoma@uoc.edu.

Núria Vila Boix, biblioteca EOI3 (Barcelona), nuvibo@gmail.com.

Resum:

Estudi descriptiu de les xarxes socials de lectors que han assolit una implantació més gran en el nostre entorn cultural, amb l'objectiu de reconèixer les fórmules que poden ser útils per a la promoció de la lectura des del camp de la biblioteca pública.

El punt de partida del treball és una descripció del servei, del funcionament i de les eines que despleguen aquestes xarxes. A continuació es fa una anàlisi comparativa entre les dinàmiques dels clubs de lectura i les de les comunitats de lectors per detectar les fórmules de dinamització lectora més reeixides.

A partir d'aquesta anàlisi, es proposa aplicar certs recursos i procediments de les xarxes socials de lectors per fer més operativa la promoció de la lectura impulsada des del camp de les biblioteques públiques.

Resumen:

Estudio descriptivo de las redes sociales de lectores que han alcanzado una mayor implantación en nuestro entorno cultural, con el objetivo de reconocer las fórmulas que pueden ser útiles para la promoción de la lectura desde el campo de la biblioteca pública.

El punto de partida del trabajo es una descripción del servicio, del funcionamiento y de las herramientas que desarrollan estas redes. A continuación se hace un análisis comparativo entre las dinámicas de los clubs de lectura y las de las comunidades de lectores para detectar las fórmulas de dinamización lectora más exitosas.

A partir de este análisis, se propone aplicar ciertos recursos y procedimientos de las redes sociales de lectores para hacer más operativa la promoción de la lectura impulsada desde el campo de las bibliotecas públicas.

Paraules clau: xarxes socials de lectors, comunitats de lectors, biblioteques públiques, clubs de lectura, promoció de la lectura, promoció del llibre.

Palabras clave: redes sociales de lectores, comunidades de lectores, bibliotecas públicas, clubs de lectura, promoción de la lectura, promoción del libro.

1. Introducció

Algunes veus, sota els efectes del sotrac digital, extremen opinions i afirmen que la lectura serà social o no serà. Ningú no pot negar que la reconversió digital comporta una sèrie de canvis paradigmàtics d'una radicalitat extrema; ara bé, cal tenir sempre present, a l'hora de ponderar-los, fins a quin punt suposen una novetat o bé donen continuïtat, amb dinàmiques renovades, a processos culturals i socials ja existents.

Des de fa molts anys, per no dir segles, el verb llegir s'ha conjugat en singular i en plural. Podríem trobar exemples d'aquesta ambivalència, des de l'edat mitjana fins a l'actualitat, des dels trobadors medievals, fins als recitals polipoètics; des del recolliment lector a les estances privades fins a les ficcions compartides als clubs de lectura de les biblioteques públiques.

Avui, més que mai, gràcies als escenaris digitals, l'acte singular de la lectura guanya una dimensió social a través d'unes xarxes que faciliten l'intercanvi d'experiències entre lletraferits i els permet integrar-se en comunitats cada cop més àmplies. El lector, l'última baula de la cadena del llibre, amb un paper no gaire rellevant fins ara, guanya protagonisme a través d'uns canals on pot expressar i compartir els gustos, i amplificar, així, la seva singularitat lectora amb una nova dimensió comunitària.

Les virtuts d'aquestes xarxes són notables; es tracta d'espais oberts a totes hores i a tothom sense distinció social, on es pot parlar de llibres entre iguals i trenar-hi afinitats o complicitats enriquidores. Una mostra d'aquestes dinàmiques es troba en espais com ara *Què llegeixes?*, *Lecturalia* o *Quelibroleo*, xarxes socials del llibre i la lectura del nostre entorn cultural que intenten reproduir l'èxit obtingut per iniciatives capdavanteres en altres indrets, com ara *Goodreads* o *Babelio*.

En primera instància, la comunicació pretén descriure el servei, el funcionament i les eines que despleguen les xarxes socials de lectura de més implantació al nostre entorn cultural, així com algunes experiències modèliques d'altres països. A partir d'aquesta anàlisi, es valorarà si és possible aplicar algunes dinàmiques d'aquestes xarxes a la promoció de la lectura impulsada des del camp de les biblioteques públiques en els escenaris digitals.

2. Xarxes socials de lectura: una proposta d'anàlisi

La irrupció de les xarxes socials de lectura a l'escenari digital és un fenomen relativament nou. Les iniciatives capdavanteres en l'àmbit internacional tot just són a punt de complir 10 anys; és el cas de les xarxes nord-americanes *Shelfari* (de l'any 2006) i *Goodreads* (2007) o de la francesa *Babelio* (2007). A Catalunya i Espanya, diversos projectes que s'han consolidat en els darrers anys inicien la seva trajectòria al voltant d'aquestes mateixes dates: *Lecturalia* es crea l'any 2006 i la comunitat *Què llegeixes?* pren volada a partir de l'any 2008, en el marc del *Pla Nacional de Lectura (2006-2011)* del govern català.

L'objectiu inicial del nostre estudi és oferir una visió panoràmica de les xarxes de lectura que tenen avui una major implantació a Catalunya i a Espanya; una mostra del nostre entorn cultural que hem volgut complementar amb la descripció d'alguns dels models de referència del món anglosaxó i francès.

Decidir l'univers d'aquesta mostra, així com l'esquema d'anàlisi que s'hi havia d'aplicar, no ha estat una empresa fàcil, atesa la diversitat de configuracions i fórmules de participació que utilitza cadascuna.

Els criteris emprats per escollir les xarxes objecte d'estudi han estat la trajectòria i la dimensió de la comunitat; pel que fa, més concretament, a l'esquema d'anàlisi, s'ha considerat operatiu i adient incorporar-hi dos grans blocs d'informació:

- a) Una secció amb les dades bàsiques del perfil de la comunitat: organització que la promou, any de creació, perfil de la comunitat (continguts i llengua), nombre d'usuaris, etc.
- b) Una secció amb les eines que faciliten la interactivitat entre els membres i que n'incentiven la participació: utilitats, recursos per dinamitzar la plataforma, etc.

Tal com acabem de dir, es tracta d'una mostra panoràmica i representativa que ha obligat a deixar fora altres projectes d'interès del nostre entorn cultural que no haurien de faltar en un inventari més exhaustiu, com és el cas de *Sopa de Libros*, *Lectyo* o *Libros de Ensayo*.

El repertori descriptiu que es presenta tot seguit es basa en els resultats obtinguts en una activitat programada dins de l'assignatura «Lletres i sector editorial», del Màster de Gestió Cultural de la UOC, dedicada a la promoció del llibre i la lectura. Gràcies a aquest treball i a la sistematització de les dades feta pels autors de la comunicació, entre els quals hi ha una alumna del màster, ara és possible oferir una mostra panoràmica d'aquest univers lector.

2.1 Xarxes socials de lectors¹

2.1.1 Models i experiències de referència del nostre entorn

[Entrelectores: la red social de la gente que lee](#)

Organització	Xarxa social creada per un grup d'empreses del sector editorial i de les noves tecnologies, entre les quals hi ha DosDoce i Gavilán Digital . El primer director del projecte fou Pablo Gavilán, empenedor en projectes web i de comunicació digital. La xarxa depèn actualment de la productora de cinema Versus Entertainment.
Any de creació	2010
Objectius	Crear un espai en el qual els usuaris puguin comunicar-se i compartir informació, opinions, crítiques, gustos i preferències sobre llibres publicats.
Comunitat cultural	La biblioteca recull obres en castellà del camp de la ficció, de l'assaig i d'altres camps temàtics (art, esports, etc.). La llengua de comunicació és el castellà.
Catàleg bibliogràfic	67.680 referències
Nombre d'usuaris ²	71.500 membres i 281.579 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	Els usuaris poden crear una biblioteca pròpia, com també llistes compartides, i establir una xarxa de seguidors, tant en funció de la pròpia biblioteca com de la llista que comparteixen. Els títols permeten introduir ressenyes i valoracions i es poden introduir comentaris a les llistes.
Aspectes singulars	Ofereix als autors i a les editorials, com a servei de pagament, l'oportunitat de promoure els seus llibres a través de la plataforma, que els oferirà perquè siguin valorats i recomanats pels usuaris. Amb la contractació d'aquest servei es pot obtenir informació precisa de rànquings, votacions i ressenyes generats pels usuaris. Enllaç de compra a Casadellibro, Amazon i IberLibro.

¹ Les dades estadístiques han estat extretes la primera setmana d'octubre de 2015.

² Per tal de poder comparar la dimensió i l'impacte de cada comunitat, indiquem el nombre d'usuaris enregistrats i el nombre de seguidors a *Twitter*, ja que són les dues úniques dades presents a totes les plataformes.

[Lecturalia: red social de literatura, comunidad de lectores y comentarios de libros](#)

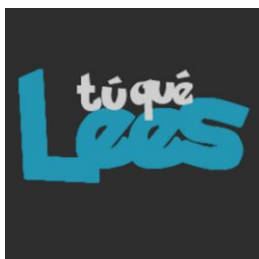
Organització	Projecte desenvolupat per Ontecnia , empresa valenciana de solucions publicitàries dedicada a l'explotació de negocis en línia.
Any de creació	2006
Objectius	Crear una comunitat de lectors que comentin i valorin llibres que han llegit o que desitgen llegir. <i>Lecturalia</i> vol ser un referent a l'hora de donar a conèixer l'actualitat literària, amb la voluntat de convertir-se en un lloc de trobada i d'intercanvi d'opinions.
Comunitat cultural	Xarxa literària oberta a les crítiques i la valoració de les novetats editorials en llengua castellana. La llengua de comunicació és el castellà.
Catàleg bibliogràfic	95.847 referències
Nombre d'usuaris	73.898 membres i 640.921 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<i>Lecturalia</i> és, bàsicament, una base de dades bibliogràfica que posa a disposició dels usuaris informació actualitzada sobre el món de les lletres i en la qual aquests poden introduir comentaris i valoracions, crear i modificar les fitxes dels llibres i fer propostes de millora de les seves utilitats. Els usuaris registrats disposen d'una fitxa visible de forma pública, en la qual es mostra l'activitat desplegada a la xarxa (nombre de llibres llegits, comentaris fets, valoracions fetes per categories, etc.) i poden crear llistes de lectures.
Aspectes singulars	No accepten la introducció de llibres autoeditats, ni editats només en versió digital, i només es poden comentar aquells que han estat publicats en castellà. No disposa de fòrums d'intercanvi d'opinions o de grups de debat que facilitin la relació amb la resta d'usuaris. Enllaç de compra a Casadellibro.

Organització	Projecte impulsat pel Grupo Ramírez Cogollor (Grupo RC), empresa de la Comunidad de Madrid dedicada a la consultoria i l'assessorament en noves tecnologies, el negoci editorial i el màrqueting digital. En el projecte hi col·laboren dues entitats culturals: Cultura en positivo i Culturamas .
Any de creació	2008
Objectius	Oferir un espai on els lectors puguin compartir els seus gustos literaris, descobreixin noves lectures i coneguin altres lectors amb els mateixos gustos i inquietuds. Promoure l'intercanvi d'opinions i preferències literàries amb la voluntat de convertir-se en un referent en el món del llibre en llengua castellana.
Comunitat cultural	Xarxa literària oberta a les crítiques i la valoració de les novetats editorials en llengua castellana. La llengua de comunicació és el castellà.
Catàleg bibliogràfic	103.372 referències
Nombre d'usuaris	46.488 membres i 78.474 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<p>Pots crear la teva biblioteca i la teva xarxa de lectors amb els quals compartir i intercanviar gustos i opinions.</p> <p>Les obres incorporen ressenyes i valoracions. La puntuació que els usuaris atorguen a les obres té un pes molt significatiu en la configuració de la comunitat. A partir de les votacions dels usuaris s'interrelacionen els perfils i es configura un espai de preferències literàries (llistes de preferits per gèneres, els millors de la setmana o del mes, els més valorats o els més criticats, etc.) i de connexions entre usuaris amb gustos similars. Les fitxes dels llibres disposen de resum, d'informació sobre altres llibres de l'autor i altres llibres que poden interessar l'usuari. A la fitxa es mostra tant la nota que ha introduït l'usuari com la nota mitjana de les votacions de tots els lectors. Conté un apartat on l'usuari pot introduir la seva crítica, i es mostren també la resta de crítiques del llibre, que la plataforma permet destacar com a bon comentari, talment com el «M'agrada» de <i>Facebook</i>.</p> <p>La xarxa situa els lectors al centre de l'escenari i facilita el flux d'informació entre ells. La interacció amb la resta d'usuaris es facilita també a través de l'espai «Mi perfil» (en què es recullen recomanacions que se'm fan a partir de les puntuacions d'altres usuaris o es mostren lectors amb els mateixos gustos) i a través d'un servei de missatgeria interna. Una altra eina que la plataforma posa a disposició dels usuaris és un club de lectura gestionat a través de <i>Facebook</i>.</p>
Aspectes singulars	El disseny de l'espai és molt visual, senzill i intuïtiu, amb una tria d'icones molt encertada per facilitar la comunicació. Disposa d'una secció de <i>podcasts</i> i audiofitxes, ofereix la possibilitat de llegir el primer capítol d'un bon nombre de novel·les i té un canal propi a Youtube . Enllaç de compra a Casadellibro.

Què llegeixes? Espai de lectura

Organització	Creada i finançada per la Institució de les Lletres Catalanes , en el marc del <i>Pla Nacional de Lectura (2006-2011)</i> del Govern català.
Any de creació	Es posa en marxa l'abril de 2008, després d'un període inicial de proves endegat l'any 2006. A partir de l'any 2014 la ILC signa un conveni amb Llibres per llegir, comunitat literària creada a la UOC, que es resoldrà amb la integració d'ambdues xarxes.
Objectius	Fomentar la lectura de llibres en català i constituir-se en una eina prescriptora d'una forma discreta, lúdica i dinàmica, que es diferenciï de la resta d'entitats prescriptores tradicionals (acadèmia, crítica). Altres objectius més concrets que persegueix: impulsar la lectura en l'àmbit educatiu i incrementar-la a les biblioteques; estimular el consum i enfortir els sectors editorial i llibreter; utilitzar les noves tecnologies per afavorir les pràctiques de lectura; fomentar el diàleg entorn del llibre a partir de l'intercanvi d'opinions entre lectors que es troben a diferents punts del territori.
Comunitat cultural	Xarxa literària de llibres de ficció infantil i d'adults publicats en català. Utilitza la llengua catalana com a eina de comunicació.
Catàleg bibliogràfic	16.299 referències
Nombre d'usuaris	22.007 membres i 8.666 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	La xarxa està dividida en tres fòrums, segons l'edat: ploma (a partir de 17 anys), boli (de 12 a 16 anys), llapis (fins a 12 anys). La xarxa situa els lectors al centre de l'escenari i els facilita la comunicació. Permet compartir i intercanviar gustos i opinions, a través de diversos espais: lectures compartides (lectura conjunta d'una mateixa obra i debat virtual posterior); fòrums de debat (de temes proposats des de l'organització o pels mateixos lectors); biblioteca (espai de llibres proposats pels usuaris on es poden recomanar obres i comentar i valorar les lectures proposades per altres lectors). Les fitxes dels llibres disposen d'un resum fet pels mateixos lectors i de la valoració mitjana de les votacions de tots els lectors. Conté un apartat on l'usuari pot introduir la seva crítica i es mostren també la resta de comentaris sobre els llibres. La xarxa et permet també crear llistes (segons preferències, per gèneres, per efemèrides, etc.)
Aspectes singulars	Disposa d'una agenda d'activitats i d'un espai lúdic per dinamitzar els lectors infantils i els joves, que són la majoria dels seus participants. Es vol convertir en una eina prescriptora, amb un format lúdic i dinàmic. És una eina creada i impulsada des de l'Administració.

[Tú qué lees: red social de libros y recomendaciones](#)

Organització	Tres amics decideixen aportar informació sobre llibres perquè els usuaris puguin trobar recomanacions, a partir de la consulta dels títols més valorats pels mateixos usuaris.
Any de creació	2012
Objectius	Oferir informació sobre llibres i autors amb l'objectiu d'atraure lectors en un espai en què puguin compartir opinions, comentaris i valoracions de llibres.
Comunitat cultural	Aplega llibres en castellà bàsicament de ficció, tot i que també hi tenen cabuda altres temàtiques. La llengua de comunicació és el castellà.
Catàleg bibliogràfic	38.528 referències
Nombre d'usuaris	8.505 membres i 7.532 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<p>Els usuaris poden comentar i valorar els llibres de la biblioteca, a més d'aportar-ne de nous. Cada usuari pot crear la seva biblioteca personal i a partir dels títols escollits i de les valoracions que atorga a les obres el sistema li descobreix altres usuaris amb gustos similars i afinitats lectores per compartir. Té un apartat anomenat «Almas gemelas», en què un cop introduïdes 10 valoracions el sistema aparella els lectors que més han coincidit.</p> <p>A l'espai «Comunidad tú qué lees» es dona compte de tota aquesta activitat: amb el rànquing de llibres més llegits, l'autor més valorat, els llibres més comentats, els usuaris que més llegeixen i els que més comenten, etc.</p>
Aspectes singulars	<p>L'oferta bibliogràfica és força actualitzada. Ofereix apartats de tasts i de novetats força atractius i un important treball de ludificació (rànquings, sorteig de llibres, etc.).</p> <p>Enllaç de compra a Casadellibro i Amazon.</p>

2.1.2 Models i experiències de referència d'altres països

[Babelio](http://babelio.com)

Organització	Xarxa social francesa creada per Guillaume Teisseire, Vasil Stefanov i Pierre Fremaux. Constituïda com a societat limitada amb seu social a París, és una de les primeres comunitats creades a França i ha tingut molt bona acceptació entre el món lector.
Any de creació	2007
Objectius	Crear una biblioteca i compartir-la (o no; es pot fer privada); compartir llibres preferits i lectures actuals i descobrir lectures i crítiques dels amics.
Comunitat cultural	Xarxa d'obres publicades en francès oberta, bàsicament, a la ficció i l'assaig, tot i que també hi tenen cabuda altres camps temàtics. La llengua de comunicació és el francès.
Catàleg bibliogràfic	90.681 referències
Nombre d'usuaris	263.474 membres i 18.301 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<p>La dinàmica de la xarxa es basa en un catàleg de llibres que permet als lectors introduir-hi comentaris i valoracions. La plataforma permet també introduir nous títols i col·laborar enriquant la base de dades amb biografies, fotos, cobertes o resums.</p> <p>Els usuaris poden crear llistes de lectures i també consultar i participar en les que ja existeixen. Els lectors disposen també d'un espai lúdic, de jocs literaris o tests de lectura (<i>quiz</i>) i també poden crear-ne de nous. Els usuaris poden accedir, a través del fòrum, a clubs de lectura i altres tipus d'informacions i activitats relacionades amb el món del llibre.</p> <p>Les editorials hi tenen el seu espai, ja que <i>Babelio</i> ofereix màrqueting i publicitat per a llibres. Els autors també estan convidats a participar en la comunitat i poden donar a conèixer les seves obres i connectar amb els lectors. Molts escriptors hi tenen pàgines individuals amb dades biogràfiques, entrevistes, fotos, vídeos i <i>podcasts</i>, a més d'enllaços als seus llibres i crítiques.</p>
Aspectes singulars	<p>Es tracta d'una plataforma molt ben estructurada, molt visual i molt literària (les citacions es troben arreu). Cal destacar-hi el projecte «Masse critique» (els lectors poden rebre llibres a casa per fer-ne la crítica) o el paper reservat a les biblioteques a través de diversos espais com ara la «Babelthèque».</p> <p>Distingeixen amb un reconeixement especial els millors autors de crítiques, els millors «babeliotecaris» o els lectors que més llibres han incorporat a la xarxa.</p> <p>Pauta de forma molt clara l'evolució temporal del catàleg i de les activitats: setmanalment i mensualment.</p> <p>Enllaç de compra a Fnac i a Amazon.</p>

Book·Node

[Book-Node](#)

Organització	Els creadors del lloc web estan vinculats a l'empresa Media Node SAS amb seu a París, societat que es dedica a la programació informàtica.
Any de creació	2008
Objectius	Crear una biblioteca en línia, conèixer els lectors i compartir els seus gustos per descobrir properes lectures.
Comunitat cultural	Xarxa d'obres publicades en francès oberta, bàsicament, a la ficció i l'assaig, tot i que també hi tenen cabuda altres camps temàtics. La llengua de comunicació és el francès.
Catàleg bibliogràfic	311.030 referències
Nombre d'usuaris	174.747 membres i 1.940 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<p>L'estructura de la plataforma situa els lectors en primer lloc, d'aquí que l'espai personal i la comunitat apareguin abans que el catàleg de llibres, els autors o les activitats.</p> <p>Els usuaris poden incorporar comentaris i valoracions als llibres, compartir converses a través dels fòrums o bé participar en la configuració de llistes. La xarxa disposa també d'un apartat important de jocs literaris, «Quiz».</p> <p>Com a aspecte destacat, cal esmentar la possibilitat de millorar els serveis de la plataforma a través de <i>J'aide Booknode</i>.</p>
Aspectes singulars	<p>El catàleg bibliogràfic es presenta de forma temporal i segueix el ritme del mercat: novetats de la setmana, títols del més, anunci de propers llançaments de llibres, títols més venuts a França.</p> <p>Disposen d'un laboratori amb projectes experimentals que no són de <i>Booknode</i> i informa d'esdeveniments relacionats amb l'actualitat literària.</p> <p>Ofereix la possibilitat de compra de llibres electrònics directament a <i>Booknode</i>, però també enllaça amb altres cadenes de llibreries en línia (Fnac, Amazon, Priceminister).</p> <p>Editen setmanalment butlletins de novetats que reps a través del correu electrònic.</p> <p>Tenen també un portal paral·lel per al cinema.</p>

[Goodreads: meet your next favorite book](#)

Organització	Plataforma creada per Otis Chandler i Elizabeth Khuri Chandler, amb seu a San Francisco (Califòrnia). L'any 2013 la compra Amazon.
Any de creació	2007
Objectiu	Compartir comentaris i valoracions de llibres per tal d'esdevenir una eina de recomanació de lectures (<i>Meet you next favorite book</i>).
Comunitat cultural	Xarxa literària orientada al lector nord-americà; la llengua de comunicació és l'anglès, tot i que hi ha certs grups que funcionen en castellà.
Catàleg	1,1 bilió de referències
Nombre d'usuaris	40.000.000 de membres i 2.065.323 seguidors a <i>Twitter</i>
Eines de participació	<p>L'opinió del lector és la clau i l'essència de la dinàmica de la comunitat. <i>Goodreads</i> ha sabut desenvolupar eines de relació molt útils perquè les bases de dades de llibres, ressenyes, valoracions, gèneres, autors, es puguin interrelacionar de tal manera que sigui possible personalitzar propostes literàries segons els gustos de cada lector. En base a la informació dipositada a la xarxa, <i>Goodreads</i> recomana llibres als seus lectors.</p> <p>La plataforma permet crear una biblioteca pròpia en la qual indicar la valoració dels llibres i les recomanacions dels llibres preferits, obertes a la comunitat. Es poden crear llistes de lectures, així com consultar les que ja hi ha creades i participar-hi.</p> <p>La plataforma ofereix un ampli ventall de grups de discussió per poder comentar obres (clubs de lectura, revistes, grups d'estudiants, etc.) i permet obrir-ne de nous (amb grups d'amics o altres fórmules).</p> <p>Disposa de nombroses iniciatives lúdiques relacionades amb el món del llibre (concursos de preguntes i respostes, trobar cites interessants extretes de llibres, etc.) i informa regularment d'esdeveniments literaris.</p>
Aspectes singulars	<p>És la principal xarxa de lectura del món anglosaxó i, alhora, a escala mundial. Editen mensualment butlletins de novetats (un general, un per a joves i adults i un de novel·la romàntica).</p> <p>Disposen d'un programa perquè els autors hi puguin promoure les seves obres. Anualment, es realitza una tria dels millors llibres de l'any, en vint classificacions diferents, que aconsegueix uns alts índexs de participació: Goodreads Choice Awards.</p> <p>Permet importar i exportar els registres bibliogràfics.</p> <p><i>Goodreads</i> organitza periòdicament trobades presencials, així com l'intercanvi de llibres físics o rutes per bars literaris. Enllaç de compra a Amazon.</p>

LibraryThing

What's on your bookshelf?

LibraryThing

Organització	Eina de catalogació desenvolupada per Tim Spalding, desenvolupador web nord-americà. L'any 2006, Abebooks (propietat d'Amazon) n'adquireix una participació minoritària i el 2008 ho fa Bowker (del Cambridge Information Group).
Any de creació	2005
Objectius	Oferir una plataforma on poder catalogar llibres de forma compartida i incorporar-los en una biblioteca personal, amb comentaris i valoracions sobre el seu interès lector.
Comunitat cultural	La comunitat original és en anglès i disposa de versions en diferents idiomes, tot i que amb mancances importants pel que fa a les traduccions.
Catàleg	100.328.962 registres
Nombre d'usuaris	1.992.170 membres i 12.726 seguidors a <i>Twitter</i> , al compte del perfil principal.
Eines de participació	<p>L'usuari pot seleccionar i importar registres de diferents bases de dades bibliogràfiques i biblioteques d'arreu del món. Un cop incorporada la descripció bàsica de cada llibre, aquests es poden ressenyar, valorar i etiquetar d'acord amb criteris propis. Des de les obres també es pot accedir als perfils dels autors on s'ofereix informació bàsica sobre la seva producció.</p> <p>En base al catàleg propi, <i>LibraryThing</i> fa suggeriments de lectura i recomanacions de llibres tenint en compte les biblioteques d'altres usuaris amb gustos similars. Així mateix, els usuaris poden veure qui té la biblioteca més semblant i deixar-hi comentaris. És la forma de contactar amb persones amb gustos similars, poder aconsellar obres i rebre recomanacions.</p> <p>La plataforma disposa d'un espai amb grups de conversa on intercanviar comentaris i opinions entre els usuaris o amb autors.</p> <p>També ha introduït elements de ludificació, com ara un concurs de ressenyes que et permet obtenir llibres o bé uns llistats on s'ofereixen els rànquings dels 25 ressenyadors més prolífics, o dels 50 autors més ben/mal valorats per la comunitat.</p>
Aspectes singulars	<p>Entre l'equip hi ha bibliotecaris i, a més, o potser per això, compta amb una secció específica per a aquest sector professional: «LibraryThing for Libraries».</p> <p>Tenen una app <i>Readar</i> que mostra les llibreries, biblioteques i esdeveniments al voltant dels llibres dins de la localització que se l'indiqui per tal de poder estar informat dels actes referents al sector del llibre que passen a prop (lectures, xerrades, signatures de llibres, etc.). Cada membre pot afegir informació d'esdeveniments.</p> <p>L'eina és gratuïta fins arribar a un catàleg de 200 referències; després es pot decidir entre una quota anual o un únic pagament de per vida. Permet importar registres amb el protocol Z39.50 i es poden catalogar també gravacions musicals i pel·lícules.</p> <p>El disseny de l'espai és poc clar i amb una dinàmica gens intuïtiva. L'excés d'informació pot arribar a desencoratjar.</p>

2.2 Una proposta d'anàlisi

Una xarxa social és una comunitat d'internautes units per algun tipus de relació a través d'una plataforma digital que els permet interaccionar, compartir i intercanviar informació. Tal com acabem de veure, els llibres i la lectura són els fils que trenen la relació d'aquests internautes en unes xarxes en què participen de formes ben diverses: s'ocupen d'omplir-les de contingut, de dinamitzar-les i de fer-les avançar envers nous horitzons.

Els exemples, suara exposats, permeten constatar certes dinàmiques comunes de funcionament, així com algunes virtuts singulars que es resumeixen a continuació:

- L'accés és gratuït i no s'imposa cap filtre social o cultural. Les persones interactuen en un espai obert de forma igualitària i no s'imposa cap jerarquia entre els membres que en condicioni la participació. Més enllà del respecte exigible en els entorns digitals oberts, no hi ha cap mena de censura o condició prèvia a l'hora de participar; els lectors poden expressar tot tipus d'opinions i discrepar o assentir sobre qualsevol dels aspectes en joc.
- La tecnologia digital permet que l'experiència lectora es pugui compartir i amplificar més enllà dels cercles propers i a totes hores. Els lectors, a partir de la creació d'una biblioteca personal o de llistes o en fòrums oberts, poden intercanviar opinions, indicar preferències i fer crítiques de forma còmoda i senzilla. Valorar i puntuar títols d'acord amb uns paràmetres determinats és la fórmula més utilitzada i és la que permet, en un bon nombre de comunitats, establir afinitats i vincles amb la resta d'usuaris.
- La comunitat rep i la comunitat dóna: les valoracions, les puntuacions, els diàlegs i les reflexions exposades permeten identificar perfils i construir models lectors. La xarxa acull crítiques i recomanacions que utilitza, alhora, per orientar els usuaris cap a una determinada direcció. No és estrany, doncs, l'interès manifest de grans empreses del sector, com ara Amazon, per adquirir aquestes xarxes per tal de poder disposar de tribunes privilegiades des d'on observar els processos de recepció lectora.
- L'accés lliure converteix aquestes comunitats en un escenari de proves per als autors novells o que s'autoediten: els permet guanyar visibilitat, donar-hi a conèixer les seves obres i oferir-les perquè els lectors puguin comentar-les i valorar-les. Així mateix, cal ponderar l'atracció que genera poder connectar amb els diferents protagonistes del sector (autors, més o menys reconeguts o editors) amb els quals interactuar.

A més d'aquestes característiques comunes, algunes xarxes presenten certs aspectes singulars que val la pena destacar: a) la disposició temporal del

catàleg d'acord amb les dinàmiques del mercat (novetats de la setmana, títols del mes, títols més venuts, etc.); b) l'oferta de programes específics de promoció per a autors novells o per a editorials; c) la introducció de jocs i altres elements de ludificació (rànkung d'usuaris segons la seva activitat, reconeixement especial als millors autors de crítiques, etc.), o d) el fet de disposar d'un apartat on es donen a conèixer esdeveniments relacionats amb el món del llibre.

Com a resum final, podríem concloure que les xarxes socials reformulen bona part de les pràctiques de socialització de la lectura que tenien en la biblioteca, fins no fa gaire, un espai privilegiat, i en el bibliotecari, un agent destacat en el camp de la mediació lectora. Així ho evidencien algunes de les característiques essencials: l'accés obert i gratuït, la centralitat del text a l'hora d'establir relacions o les fórmules diverses de dinamització lectora.

Cal tenir present, a més, que la gran majoria d'aquestes xarxes han estat creades per empreses tecnològiques per a les quals el foment de la lectura no és la missió principal; un objectiu que, en canvi, forma part de les funcions essencials de les biblioteques públiques.

Tanmateix, aquests nous escenaris digitals progressen al marge i desconnectats del món bibliotecari, tot i que les seves dinàmiques podrien oferir a les biblioteques camins a seguir i oportunitats per estendre, més que mai, la seva dimensió comunitària.

3. Un espai per treballar?

3.1 La comunitat rep i la comunitat dóna

Les biblioteques públiques catalanes disposen de dos dels elements essencials que configuren les xarxes socials de lectura que s'estenen a través d'Internet: els llibres i els lectors. A través dels catàlegs col·lectius, les biblioteques ofereixen la descripció dels títols, a més de facilitar-ne la localització i la possibilitat de sol·licitar-los en préstec. D'altra banda, les biblioteques disposen d'un volum important d'usuaris que podrien incorporar-se a una possible xarxa de lectors.

Així mateix, fa anys que les biblioteques públiques van construir el seu perfil digital i avui disposen de serveis i espais diversos per enllaçar i interactuar amb els lectors a través de pàgines web, blogs o perfils de *Facebook*, tant en l'àmbit local com nacional. Les biblioteques públiques, a través de la xarxa, donen a conèixer i faciliten l'accés a les col·leccions, analògiques i digitalitzades, així com al préstec de llibres electrònics mitjançant la plataforma eBiblio Catalunya; a través de la xarxa promocionen el fons, difonen les novetats que hi incorporen i ofereixen la possibilitat de millorar les col·leccions

amb les desiderates; a través de la xarxa, s'anuncien activitats, s'anima a participar-hi i es dinamitza la lectura.

Arribats a aquest punt, caldria plantejar-se si les biblioteques han de fer un pas més i traslladar també a l'escenari digital, seguint l'exemple de les xarxes socials de lectura, la interacció lectora que es fa amb els usuaris de les biblioteques i que tenen, avui, en el model dels clubs de lectura, una de les seves expressions més reeixides.

Només a Catalunya, les biblioteques públiques impulsen cada any més de 500 clubs de lectura, una activitat cada dia més estesa en altres àmbits, com ara les llibreries i les escoles. En el nostre entorn cultural hem vist com, en els darrers anys, s'han multiplicat aquestes trobades en què un grup de persones comparteixen experiències lectores i vitals a partir de la lectura d'un text que pot haver desvetllat inquietuds i expectatives diverses.

La majoria de veus coincideixen que l'èxit dels clubs de lectura es deu a dos factors essencials: d'una banda, la necessitat de retrobar espais físics, de conversa i de contacte personal, que no ofereixen les xarxes digitals; i de l'altra, l'exercici de sociabilització de la lectura en un marc de diàleg i d'intercanvi que enllaça el món del text amb el món del lector.

Tanmateix, l'intent de traslladar el model dels clubs de lectura a l'espai virtual no ha donat gaire bons resultats, i algunes de les experiències impulsades en el nostre entorn cultural s'han anat apaivagant. Una evolució paral·lela han seguit altres iniciatives bibliotecàries similars que, molt probablement, veuen limitades les seves possibilitats perquè estan construïdes de forma jeràrquica (de dalt a baix) i amb una certa tutela institucional.

La senzillesa del funcionament dels clubs de lectura, que afavoreix la participació de lectors, així com la confluència d'experiències lectores individuals en un espai compartit, són virtuts que difícilment es veuen complides quan es traslladen els escenaris digitals, on sí que guanyen terreny les noves xarxes socials de lectura. Un fet diferencia radicalment les dinàmiques d'ambdues propostes: mentre les biblioteques progressen en una sola direcció (donen serveis) les xarxes socials ho fan en un doble sentit (donen i reben coneixement).

3.2 La construcció d'espais lectors

Des d'aquesta perspectiva, ¿fora convenient que els serveis bibliotecaris es plantegessin l'oportunitat d'introduir la dinàmica de les xarxes digitals a l'hora d'interactuar amb els lectors i afavorir la seva participació en la construcció d'espais lectors? ¿Fins a quin punt no seria força més productiu desenvolupar escenaris que afavorissin l'intercanvi d'experiències i recomanacions lectores de

forma més oberta i menys pautaada, implicant-hi els mateixos lectors i oferint-los eines que els animin a la participació?

Si la biblioteca ha de continuar jugant un paper de mediació lectora, tant en l'era analògica com en el núvol digital, caldria buscar el camí més operatiu per aconseguir-ho: bé obrint la participació dels usuaris en les plataformes ja existents (com ara els catàlegs o el servei de préstec digital), o bé construint-ne de noves, en base a la participació dels usuaris i d'acord amb els models i els valors del camp bibliotecari.

No s'hauria de menystenir, en aquest punt, l'interès de posar en joc els valors que pot aportar la biblioteca a l'hora de construir aquest escenari digital en competència amb unes xarxes socials de lectura, que tenen instal·lades a la rebotiga agents molt potents i amb molts interessos en el sector editorial i el món del llibre. La imparcialitat, la qualitat, la independència són valors associats a la biblioteca i al seu ordre lector que haurien de preservar-se en qualsevol escenari on puguin jugar un paper important.

D'altra banda, cal convenir l'oportunitat que ofereixen aquestes plataformes per dinamitzar la lectura entre els usuaris actuals, interactuant entre ells a través de recomanacions, llistes de títols escollits o fòrums de debat en els quals puguin compartir opinions. O també per atraure nous públics; els joves i/o adolescents poden trobar en aquestes plataformes un mitjà que els és més proper a la seva manera de comunicar-se.

És evident l'interès per a les biblioteques de disposar d'una plataforma en què els usuaris puguin compartir lectures i interactuar amb altres persones per orientar-se en el territori lector. Les opinions i els comentaris de persones properes, alienes a qualsevol pressió comercial, generen sempre més confiança i són una fórmula excel·lent de promoció lectora, per davant de qualsevol estratègia de màrqueting o d'una crítica sovint plegada als interessos del sector.

Les dificultats actuals, en el terreny econòmic i operatiu, per construir una plataforma potent no haurien d'aturar l'impuls d'iniciatives en aquest sentit, fàcils de desplegar. L'eBiblio Catalunya, el servei de préstec que convoca en un mateix espai llibres i lectors, podria ser un bon banc de proves, en la mesura que és un projecte que es construeix de bell nou, que disposa dels elements indispensables per facilitar la interacció i que podria generar un coneixement imprescindible sobre l'evolució del servei en base a l'experiència compartida dels usuaris.

Una altra opció podria ser disposar d'una plataforma oberta a tots els membres dels clubs de lectura de Catalunya, on poguessin intercanviar opinions i crítiques, valoracions i recomanacions. Certament, tal com dèiem més amunt, les temptatives d'impulsar clubs de lectura digitals no han reeixit amb gaire èxit fins

ara; ara bé, el que es proposa aquí no és traslladar la dinàmica dels clubs a una xarxa social, sinó obrir una porta digital complementària que doni continuïtat al diàleg llibresc que s'acaba un cop es deixa enrere la trobada presencial i es tanquen les portes de la biblioteca.

En aquest diàleg llibresc, a més, hi estarien convidats tots els membres dels clubs de lectura catalans, que tindrien així l'oportunitat de compartir inquietuds i afinitats lectores, no només un cop al mes, sinó al llarg de tot l'any, i no només amb els veïns del seu barri, sinó també amb lectures i lectors d'altres pobles i ciutats.

Això sí, tant en aquest espai, com en la resta de plataformes, caldria donar més relleu, visibilitat o protagonisme als usuaris que no pas a la institució, i caldria vetllar perquè, talment com en el cas del *Què llegeixes?* o la resta de xarxes, els usuaris se sentissin del tot lliures per fer i dir allò que vulguin en un marc molt obert i poc regulat.

Finalment, alguna d'aquestes plataformes podria disposar també d'un fòrum per fer propostes de compra per a les biblioteques públiques de Catalunya, en què els lectors de les biblioteques aportessin recomanacions i valoracions de les obres disponibles a la xarxa de biblioteques públiques de Catalunya i establissin un diàleg constructiu sobre títols que podrien enriquir-la o bé que no haurien de ser-hi.

Es pot argumentar que en temps de limitacions pressupostàries, pot ésser massa arriscat invertir diners i temps sense estar del tot segurs del rendiment que en trauríem. Ara bé, potser és encara més arriscat, de cara al futur, cedir la construcció d'espais lectors en l'entorn digital a altres agents, tal com ja està succeint, i no intervenir amb el nostre coneixement i manera de fer en aquest terreny.

Les reflexions de la filòsofa Marina Garcés ens poden ajudar a l'hora de situar aquest nou marc i a valorar-ne les virtuts. Ens diu que l'acte individual de la lectura pot ésser considerat com una experiència de la soledat, però d'una soledat buscada, plena i molt acompanyada, que pot desembocar en una xarxa d'afinitats, de complicitats, d'emocions o d'idees amb els autors, amb els amics o fins i tot amb altres lectors desconeguts.

L'acte comunitari de la lectura s'ha d'aferrar, però, en les possibilitats de trenar xarxes de complicitat que depassin les limitacions dels poders que intenten codificar, normativitzar o neutralitzar l'horitzó lector. Davant d'una comunitat previsible i controlable, cal plantejar fórmules per desencaixar-la i per obrir nous espais (fins i tot espais en blanc) que permetin a les comunitats de lectors desviar-se de l'itinerari previst. Tal vegada, sigui aquest un dels reptes que també tenim plantejat: possibilitar que els lectors decideixin els seus itineraris.

Bibliografia³

- CARREÑO, Óscar. *Clubes de lectura: obra en movimiento*. Barcelona: UOC, 2012.
- COFFMAN, Steve. «I ara què?» [en línia]. 13es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació (Barcelona, 21, 22 i 23 de novembre de 2012). Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2012. <www.cobdc.net/13JCD/wp-content/uploads/materials/coffman-notes.pdf>.
- CRUZ GONZÁLEZ-CUTRE, Inés de la; SAURIN PARRA, Julia. «Los clubes de lectura en la era digital. Pasado, presente y futuro» [en línia]. En: VI Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas: memoria individual, patrimonio global. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2012. p. 251-358. <http://travesia.mcu.es/portalnbb/jspui/bitstream/10421/6746/1/clubes_lectura.pdf>.
- GARCÉS, Marina. «Lectura i comunitat» [en línia]. Nativa.cat. <www.nativa.cat/2013/05/lectura-i-comunitat/>.
- GONZÁLEZ, Nieves. «Quin mitjà social és més adequat per la meva estratègia? “Les réseaux sociaux en bibliothèque de lecture publique”» [en línia]. *Blok de BiD* (29 d'octubre de 2014). <www.ub.edu/blokdebid/ca/content/quin-mitja-social-es-mes-adequat-la-meva-estrategia-les-reseaux-sociaux-en-bibliotheque-de-l->.
- LLUCH, Gemma. «Jóvenes y adolescentes hablan de lectura en la red» [en línia]. *Ocnos*, núm. 11 (2014), p. 7-20. <www.revista.uclm.es/index.php/ocnos/article/view/ocnos_2014.11.01>.
- MOLTÓ, Natalia. «Redes sociales literarias: hacia la lectura compartida». *Nuevas letras: revista digital especializada en literatura y nuevas tecnologías* (28 Febrero 2013). <<http://revistadenuvasletras.com/2013/02/28/redes-sociales-literarias-hacia-la-lectura-social/>>.
- SEDO, DeNel Rehberg (ed.). *Reading communities: from salons to cyberspace*. Palgrave Macmillan, 2011. 232 p.
- SOCCAVO, Lorenzo. *Inventar juntos las nuevas mediaciones del libro*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2013. <www.lectyo.com>.

³ Totes les adreces web s'han consultat el 14 de desembre de 2015.